

Ryszard Żelichowski\*

## PAŃSTWA BENELUKSU W POLITYCE ZAGRANICZNEJ POLSKI

DOI: 10.26399/meip.2(65).2019.23/r.zelichowski

### WPROWADZENIE

Benelux to powszechnie znany skrót europejskiej organizacji utworzonej przez trzy państwa – Królestwo Belgii, Królestwo Niderlandów i Wielkie Księstwo Luksemburga<sup>1</sup>. Niekwestionowana jest zasługa tych państw w tworzeniu po dwóch wielkich wojnach światowych pierwszych form współpracy ponadnarodowej, początkowo o charakterze gospodarczym, a następnie politycznym. Z rozlicznych definicji Beneluxu za najbardziej trafną autor uważa tę zaproponowaną przez Encyklopedię Polskiego Wydawnictwa Naukowego, która mówi, że są to państwa: „położone na obszarze historycznych Niderlandów, połączone więzami bliskiej współpracy, o podobnym poziomie gospodarczym, zajmują często wspólne lub zbliżone stanowisko na arenie międzynarodowej, [które] utworzyły Unię Gospodarczą Beneluxu”<sup>2</sup>. Nic nie ujmując innym popularnym definicjom, które trafnie charakteryzują cele Beneluxu i omawiają ich historię, tylko powyżej cytowana definicja

---

\* Ryszard Żelichowski – prof. zw. dr hab., Instytut Studiów Politycznych PAN, e-mail: rzeli@isppan.waw.pl, ORCID 0000-0001-7888-8423.

<sup>1</sup> Nazwy państw wchodzących w skład Unii Luksemburga: Królestwo Belgii (fr. Royaume de Belgique, nid. Koninkrijk België), powierzchnia 30 528 km<sup>2</sup>, liczba ludności 11 491 346 (2017), Królestwo Niderlandów (nid. Koninkrijk der Nederlanden) – 42 201 km<sup>2</sup>, 17 391 570 (2017), Księstwo Luksemburga (niem. Grossherzogtum Luxemburg, fr. Grand-Duché de Luxembourg, luks. d’Groussherzogtum Lëtzebuerg) – 2586,4 km<sup>2</sup>, 602 005 (dostęp 01.01.2018).

<sup>2</sup> <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Benelux;4010954.html>, dostęp 08.10.2018.

zwraca uwagę na wspólny korzeń tej międzynarodowej wspólnoty, jakim są historyczne Niderlandy. Ziemie wchodzące w ich skład łączy ponad tysiąc lat wspólnej historii, od Karola Wielkiego po epokę napoleońską. Po 1830 roku, pod wpływem francuskiej rewolucji lipcowej, Zjednoczone Królestwo Niderlandów<sup>3</sup>, stworzone decyzją Kongresu Wiedeńskiego piętnaście lat wcześniej jako bufor pomiędzy odwiecznymi wrogami Francją i Anglią, rozpadło się. Własną drogą poszło Królestwo Belgii i Królestwo Niderlandów, z czasem usamodzielniało się Wielkie Księstwo Luksemburga.

Już doświadczenia pierwszej wojny światowej uzmysłowiły politykom Belgii i Luksemburga, że wzajemna współpraca gospodarcza pozwoli na złagodzenie jej skutków wojny i pomoże wzmocnić obie gospodarki. Utworzona w 1921 roku Belgijsko-Luksemburska Unia Gospodarcza (BLEU) stworzyła podwaliny pod przyszłą trójpaństwową strukturę. Jak przypomina Paweł Kołek: „Współpraca tych krajów z Holandią nabrała tempa w grudniu 1930 r., kiedy przystąpiły one do Konwencji z Oslo. Dalej idącą inicjatywą była podpisana w 1932 r. Konwencja z Ouchy<sup>4</sup>, której stronami były Belgia, Holandia i Luksemburg, a której celem było stopniowe znoszenie barier celnych oraz – w konsekwencji – utworzenie unii celnej w dłuższej perspektywie. Konwencja nie weszła jednak w życie wskutek presji Wielkiej Brytanii, sprzeciwiającej się pewnym rozwiązaniom dotyczącym stosowania klauzuli najwyższego uprzywilejowania”<sup>5</sup>.

Ale na dalsze kroki czekać trzeba było do września 1943 roku, kiedy to rządy Belgii i Luksemburga na uchodźstwie zdecydowały się przyjąć do swojego grona także Królestwo Niderlandów (Holandii)<sup>6</sup>. Umowę przygoto-

<sup>3</sup> Konieczne są uściślenia terminologiczne. Państwo to nosiło w swojej historii różne nazwy: Królestwo Holandii (1806–1810), Królestwo Zjednoczonych Niderlandów (1815–1830) i Królestwo Niderlandów (od 1830). W języku polskim państwo to do 1997 r. nazywano błędnie Królestwem Holandii, od tego roku jego oficjalna nazwa brzmi Królestwo Niderlandów, a jego mieszkańców Niderlandczycy. Językoznawcy dopuszczają jednak posługiwanie się nazwami wynikającymi z tradycji. Na ten temat zob.: R. Żelichowski, *Stosunki polsko-holenderskie w Europie pojaltańskiej*, ISP PAN, Warszawa 2014, s. 11.

<sup>4</sup> Więcej na ten temat: D. Hellema, *Nederland in de wereld, de buitenlandse politiek van Nederland*, Scala, Amsterdam, 2010, s. 87–88 oraz D. Hellema, R. Coolsaet, B. Stol, *Nederland-België. De Belgisch-Nederlandse betrekkingen vanaf 1940*, Boom, Amsterdam 2011, s. 11.

<sup>5</sup> Zob. P. Kołek, *Unia Beneluksu – nowa odsłona starej współpracy*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2011 nr 5, s. 440 i n.

<sup>6</sup> D. Hellema, *Nederland in de wereld...*, *op. cit.*, s. 117–118; R. Falater, *België. Een geschiedenis zonder land*, De Bezige Bij Antwerpen, Antwerpia 2010, s. 401.

wali: Belg Henri Paul-Spaak<sup>7</sup>, Holender Eelco van Kleffen<sup>8</sup> i Luksemburczyk Joseph Bech<sup>9</sup>, a jej sygnatariusze zobowiązali się do koordynacji przedsięwzięć walutowych oraz do wspólnej polityki wobec państw trzecich na forum organizacji międzynarodowych (tab. 1).

Same państwa wchodzące w skład Unii Beneluksu organizację tę definiują w następujący sposób: „Beneluks to międzyrządowe partnerstwo między Belgią, Niderlandami i Luksemburgiem. Podczas drugiej wojny światowej rządy Belgii, Niderlandów i Luksemburga postanowiły ściślej współpracować. Beneluks rozpoczął działalność w 1944 roku jako unia celna. W ten sposób trzej partnerzy objęli przewodnictwo w pierwszych krokach w kierunku integracji europejskiej. W 1958 roku unia celna między Belgią, Niderlandami i Luksemburgiem zakończyła się traktatem ustanawiającym Unię Gospodarczą Beneluksu, która rozszerzyła i pogłębiła ich współpracę gospodarczą. W marcu 1965 roku podpisano umowę ustanawiającą w Brukseli Trybunał Sprawiedliwości Beneluksu, który wszedł w życie dziewięć lat później.

Nowy traktat Beneluksu został podpisany w Hadze w dniu 17 czerwca 2008 roku. Odtąd współpraca skupia się na następujących głównych obszarach: rynku wewnętrznym i unii gospodarczej, zrównoważonym rozwoju oraz sprawiedliwości i spraw wewnętrznych<sup>10</sup>. Celem (misją) Beneluksu jest jak najlepsza współpraca między państwami ją tworzącymi i zapewnienie dobrobytu obywatelom Belgii, Niderlandów i Luksemburga.

Odnowiony traktat w sprawie Unii Beneluksu został podpisany przez premierów i ministrów spraw zagranicznych Belgii, Niderlandów i Luksemburga, a także premierów Flandrii, Walonii, Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Niemieckojęzycznej w Belgii oraz premiera Regionu Stołecznego Brukseli. W ten sposób ministrowie dali wyraźny impuls do nowego, dynamicznego początku współpracy państw Beneluksu. Nowy traktat w sprawie Unii Beneluksu wszedł w życie dnia 1 stycznia 2012 roku. Dołączone zostały do niego także dwa inne dokumenty: Deklaracja i Protokół w sprawie przywilejów

<sup>7</sup> Paul-Henri Spaak (1899–1972), belgijski polityk. Premier Belgii w latach 1938–1939, 1946–1949, sekretarz generalny NATO w latach 1957–1961. Członek Académie royale de langue et de littérature françaises de Belgique.

<sup>8</sup> Eelco Nicolaas van Kleffens (1894–1983), niderlandzki polityk, dyplomata, minister spraw zagranicznych w okresie II wojny światowej (w latach 1939–1946). Ambasador w USA (1947–1950), Portugalii (1950–1954).

<sup>9</sup> Joseph Bech (1887–1975), luksemburski polityk, premier Luksemburga w latach 1926–1937 i 1953–1958. Zaliczany do grona Ojców integracji europejskiej.

<sup>10</sup> <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/benelux-een-oogopslag>, dostęp 08.10.2018.

i immunitetów w Unii Beneluxu<sup>11</sup>. Etapy powstania Unii Beneluxu przedstawia tabela 1.

Tabela 1

## Etapy powstawania Unii Beneluxu

1943 – Rządy Belgii, Niderlandów i Luksemburga podpisują porozumienie walutowe na uchodźstwie w Londynie Cel: uregulowanie płynności płatniczej i wzmocnienie relacji gospodarczych
1944 – Trzy kraje podpisują umowę celną Cel: jedna wspólnota taryfowa
1948 – Wprowadzenie unii celnej Cel: zniesienie ceł importowych na handel wewnątrz Beneluxu i jedna wspólna taryfa zewnętrzna dla krajów trzecich
1953 – Protokół w sprawie polityki handlowej Cel: wspólna polityka w odniesieniu do przywozu i wywozu do i z krajów trzecich
1954 – Umowa o swobodnym przepływie kapitału
1958 – Podpisanie traktatu Beneluxu Cel: ustanowienie Unii Gospodarczej Beneluxu
1960 – Wejście w życie traktatu Beneluxu Główne jego cele: <ul style="list-style-type: none"> <li>• swobodny przepływ osób, towarów, kapitału i usług</li> <li>• koordynacja polityki gospodarczej, finansowej i społecznej</li> <li>• wspólna polityka handlowa z krajami trzecimi.</li> </ul> Traktat zawarty jest na 50 lat.
1985 – Układ z Schengen. Benelux, Francja i Niemcy znoszą kontrole na granicach wewnętrznych
2004 – Podpisanie Konwencji o transgranicznej współpracy policyjnej
2006 – Wejście w życie Konwencji o transgranicznej współpracy policyjnej. Cel: współpraca policyjna ponad granicami (wspólne patrolowanie, wspólne inspekcje, wspólne śledzenie podejrzanych i ich ściganie itd.)
2008 – Podpisanie nowego traktatu Beneluxu
2010 – Wejście w życie nowego traktatu Beneluxu Główne cele: <ul style="list-style-type: none"> <li>• kontynuowanie współpracy Beneluxu</li> <li>• rozszerzenie współpracy transgranicznej.</li> </ul> Traktat zawarty jest na czas nieokreślony. Jego anulowanie może nastąpić po pierwszych dziesięciu latach i wypowiedzenie w okresie następnym trzech lat. Nowa nazwa: Unia Beneluxu
2012 – Wejście w życie traktatu Beneluxu

Źródło: <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/tijdlijn>

<sup>11</sup> Nid. *de Verklaring en het Protocol inzake de voorrechten en immuniteiten van de Benelux Unie*.

W największym skrócie traktat obejmuje następujące dwa główne cele: kontynuację współpracy państw wchodzących w skład Unii Beneluksu, która jest poligonem doświadczalnym dla Europy, i rozszerzenie współpracy transgranicznej. Nowa współpraca państw Beneluksu koncentrować się ma na trzech głównych tematach: 1) rynek wewnętrzny i unia gospodarcza, 2) zrównoważony rozwój oraz 3) sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne. Tematy te zostały zaplanowane do realizacji w czteroletnim wspólnym programie prac (cyklu), który będzie uszczegółowiony w rocznych planach pracy Sekretariatu Generalnego Beneluksu w Brukseli. Dokument zakłada wzmocnienie nadzoru politycznego prowadzonej działalności. Wspólny program prac zatwierdzony przez Komitet Ministrów Beneluksu gwarantować będzie lepsze przygotowanie wytycznych politycznych dla rządów tych trzech państw.

Nowy traktat ograniczył liczbę dotychczasowych struktur i je uprościł. Obecnie na Unię Beneluksu składa się pięć następujących instytucji: 1) Komitet Ministrów Beneluksu, 2) Rada Beneluksu, 3) Parlament Beneluksu, 4) Trybunał Sprawiedliwości Beneluksu i 5) Sekretariat Generalny Beneluksu.

Oprócz tych pięciu instytucji, traktat wzmacnia znaczenie dodatkowej struktury – Organizacji Własności Intelektualnej Beneluksu.

Traktat przewiduje także możliwość współpracy Unii Beneluksu z innymi europejskimi państwami członkowskimi lub ugrupowaniami regionalnymi, do których one należą.

Rozszerzenie współpracy na więcej obszarów niż tylko ekonomiczne spowodowało konieczność zmiany nazwy z Unii Gospodarczej Beneluksu na Unię Beneluksu. Odnowiony traktat został zawarty na czas nieokreślony. Każde państwo członkowskie może wypowiedzieć traktat po pierwszym dziesięcioleciu swojego członkostwa i wystąpić z Unii w czasie następujących trzech lat<sup>12</sup>.

## 1. BENELUKS A PAŃSTWA BLOKU WSCHODNIEGO

Decyzja o poszerzeniu Unii o trzy państwa mające wspólną historię i silne tradycje kulturalne była logiczna i wynikała z oceny ich przywódców rozwoju sytuacji w powojennym świecie. Królestwo Niderlandów i Królestwo Belgii wychodziły z wojny jako małe państwa z bagażem kolonialnym<sup>13</sup>,

<sup>12</sup> <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/nieuw-benelux-verdrag>, dostęp 08.10.2018

<sup>13</sup> W publicystyce niderlandzkójęzycznej mocarstwo średniej wielkości (*middelgrote mogenheid*). „Nederland „middelgrote mogenheid”, DDS (De Dagelijks Standard) 2011, <http://www.dagelijksstandaard.nl/2011/04/nederland-middelgrote-mogehheid-af/>, dostęp 08.10.2018.

który trzeba było obronić przed zakusami Wielkiej Brytanii, częściowo Francji i rosnącą potęgą Stanów Zjednoczonych. Należało zarzucić tradycyjnie uprawianą przez cały XIX wiek politykę neutralności i szukać własnej drogi do obrony swoich globalnych interesów (dotyczyło to głównie Belgii i Niderlandów). Wraz z narastającą zimną wojną i bipolaryzacją świata racją stanu było opowiedzenie się po jednej ze stron. Wybór był prosty – demokratyczny ład gwarantowali jedynie zachodni alianci, w tym Stany Zjednoczone. Zasadniczy zwrot w polityce zagranicznej Królestwa Holandii i Królestwa Belgii dokonał się pod wpływem koncepcji zjednoczeniowych państw Europy głoszonych przez przywódców Francji, Niemiec, Belgii czy Włoch. Nie wchodząc w szczegółową analizę pierwszych koncepcji twórców dzisiejszej Unii Europejskiej, do grona których należeli między innymi wspomniani Paul-Henri Spaak i „europejski wizjoner obdarzony darem przekonywania”, Joseph Bech, czy biznesmen oraz polityk z Niderlandów Johan Willem Beyen<sup>14</sup>, pozostanie tylko dodać, że praktyka odbiegała nieco od marzycielskich ich oczekiwań. Wprowadzenie 1 stycznia 1948 roku unii celnej nie było sukcesem, ponieważ obie gospodarki znacznie się od siebie różniły. Problemy wynikały z różnego stanu gospodarek po drugiej wojnie światowej<sup>15</sup>. Belgia znalazła się w stosunkowo komfortowej sytuacji, bowiem jej gospodarka, całą mocą pracująca na potrzeby Trzeciej Rzeszy, wyszła z wojny we względnie dobrym w stanie. Infrastruktura Niderlandów w ostatniej fazie wojny uległa bardzo istotnym zniszczeniom, podobnie jak w Luksemburgu. Do tego dochodziły problemy z wojny prowadzonej przez Holandię w Indonezji<sup>16</sup>. W Holandii i Belgii trwały powojenne rozliczenia z kolaborantami, co ze względu na skalę ich współpracy z okupantami paraliżowało w znacznym stopniu funkcjonowanie państwa, w jego administracji i gospodarce. Oba państwa przyjęły odrębną politykę w tym zakresie. Wspólnym elementem była resocjalizacja kolaborantów bez kryminalnej przeszłości i przesunięcie ich do pracy w gałęziach gospodarki, które najbardziej potrzebowały rąk do pracy<sup>17</sup>. W przypadku Belgii wchodziło jeszcze wyniszczające emocjonalne napięcie pomiędzy społecznością francuskojęzyczną (Walonami) i nider-

<sup>14</sup> Johan Willem Beyen (1897–1976), niderlandzki polityk, bankier i biznesmen, minister spraw zagranicznych w latach 1952–1956. Jest uznawany za jednego z Ojców Założycieli Unii Europejskiej.

<sup>15</sup> D. Hellema, *Nederland in de wereld...*, op. cit., s. 131–132.

<sup>16</sup> *Ibidem*, s. 133 i n.

<sup>17</sup> H. Grevers, *Van land verraders tot goede vaderlanders. De opsluiting van collaborateurs in België en Nederland*, Balans, Amsterdam 2013, s. 130 i n.

landzkojęzyczną (Flamandami), którzy wzajemnie oskarżali się o gorliwą kolaborację<sup>18</sup>.

Paweł Kołek zwraca uwagę na pozytywne oświadczenia początków współpracy politycznej państw Beneluksu przy wystawieniu na przykład wspólnych delegacji na ważne konferencje międzynarodowe w sprawach Planu Marshalla, przyszłości Niemiec czy podpisania Traktatu Brukselskiego. W tym ostatnim przypadku dla Belgów podpisanie tego traktatu stanowiło cel ostateczny, z holenderskiego punktu widzenia był to zaledwie etap na drodze do szerokiego porozumienia transatlantyckiego – pisze ten autor<sup>19</sup>.

Wraz z upływem lat trzy państwa Beneluksu dojrzały do stworzenia w 1955 roku wspólnej struktury – Rady Beneluksu. Jak wspomniano wyżej, w lutym 1958 roku trzy rządy podpisały w Hadze układ o powołaniu Unii Gospodarczej Beneluksu. Procedura związana z koniecznością zatwierdzenia traktatu przez poszczególne parlamenty spowodowały opóźnienie jego wejścia w życie, co nastąpiło dopiero w listopadzie 1960 roku.

Choć formalnie proces tworzenia struktur Beneluksu trwał kilka lat, państwa Europy Środkowo-Wschodniej już w latach 50. XX wieku napotkały na nieznany im proces negocjowania blokowego. Nadal formalnie umowy przygotowywane były metodą tradycyjną, drogą rozmów bilateralnych, lecz podpisywane były wspólnie przez polityków Beneluksu, po zatwierdzeniu ich przez trzy rządy Unii.

Działania państw Beneluksu śledzono w polskich poselstwach z wielkim zainteresowaniem. Od czasu powstania Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej holenderska myśl polityczna starła się z koncepcjami francuskimi, głoszonymi przez generała Charles'a de Gaulle'a<sup>20</sup>, prezydenta Francji od 1959 roku. Politykę, która sprowadzała się do tego, że kontynentalna Europa musi prowadzić własną politykę zagraniczną, niezależną od NATO i Stanów Zjednoczonych, którą Joseph Luns<sup>21</sup>, minister spraw zagranicznych Królestwa Holandii od 1956 roku, konsekwentnie odrzucał. Można stwierdzić, że

<sup>18</sup> Zainteresowanych tymi pasjonującymi zagadnieniami odsyłam do dwóch opracowań. R. Żelichowski, *Stosunki polsko-holenderskie w Europie pojałtańskiej...*, *op. cit.*, s. 13 i n. oraz tegoż, *Flandria*, Seria Europa w skali mikro, ISP PAN, Warszawa 2018, s. 699.

<sup>19</sup> P. Kołek, *Unia Beneluksu...*, *op. cit.*, s. 442.

<sup>20</sup> Charles André Joseph Marie de Gaulle (1890–1970), francuski polityk, mąż stanu i teoretyk wojskowości, w czasie II wojny światowej stał na czele emigracyjnego rządu Francji. W latach 1959–1969 był prezydentem Francji.

<sup>21</sup> Joseph Antoine Marie Hubert Luns (1911–2002), niderlandzki polityk, w latach 1956–1971 minister spraw zagranicznych, w latach 1971–1984 sekretarz generalny NATO.

polityka zagraniczna tego państwa w tym okresie stała pod znakiem walki ministra Lunsa z prezydentem de Gaulle'm i szukania wsparcia w krajach anglosaskich. W wyniku francuskich sprzeciwów wobec przystąpienia Wielkiej Brytanii do Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG) ministrowie spraw zagranicznych Belgii i Niderlandów wydali wspólne memorandum, w którym obydwa kraje zapowiedziały nawiązanie współpracy z Brytyjczykami poza ramami Wspólnoty<sup>22</sup>. Od początku lat 70. minionego wieku kooperacja polityczna między państwami Beneluksu traciła na dynamice. „Coraz bardziej dostrzegalne stawały się różnice w ich poglądach na pożądany kierunek rozwoju procesu integracji europejskiej. Belgia i Holandia wciąż były zwolennikami wzmocnienia instytucji ponadnarodowych”<sup>23</sup> – pisał Paweł Kołek.

Impuls do odnowienia współpracy nastąpił w latach 90., gdy Unia Europejska postanowiła szeroko otworzyć swoje drzwi dla nowych członków. Wtedy to państwa Beneluksu, jako małe państwa, poczuły zagrożenie dla swojej pozycji międzynarodowej wobec rosnących w siłę większych krajów. „Ta nowa europejska konstrukcja wpełchnęła sobie w ramiona Brukselę i Hagę”<sup>24</sup> – pisali Hellema, Coolsaet i Stol.

Trzeba tu dodać, że powstanie Beneluksu nie zmieniło pozycji narodowych Ministerstw Spraw Zagranicznych, które prowadziły samodzielną politykę wobec państw bloku wschodniego. Mocny proamerykański kurs polityki ministra Lunsa powodował, że w porównaniu z Królestwem Belgii, była ona mniej dynamiczna. Incydenty polityczne, problemy związane z uciekinierami politycznymi oraz trudności walutowe państw bloku wschodniego wpływały na zwolnienie tempa współpracy. Ważną jej determinantą była sytuacja gospodarcza, polityczna i kulturalna danego kraju.

Ogólne ożywienie stosunków międzynarodowych nastąpiło w drugiej połowie lat 60., gdy priorytet uzyskiwały stosunki kulturalne<sup>25</sup>. Zintensyfikowane zostały także kontakty gospodarcze. W dniach 3–7 marca 1962 roku przebywała w Warszawie holenderska delegacja, której przewodniczył dyrektor generalny w Ministerstwie Gospodarki Karel A. Kalshoven. W następnym roku, 14 listopada, w Warszawie zawarto wieloletnią umowę handlową między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Unią Gospodarczą Beneluksu. Podpisali ją

<sup>22</sup> Wyczerpująco na ten temat zob.: A. Kersten, *Luns. Een politieke biografie* (met medewerking van Frits Bergman), Boom, Amsterdam 2010, s. 318 i n.

<sup>23</sup> *Ibidem*, s. 444.

<sup>24</sup> D. Hellema, R. Coolsaet, B. Stol, *Nederland-België...*, *op. cit.*, s. 325.

<sup>25</sup> R. Żelichowski, *Stosunki polsko-holenderskie...*, *op. cit.*, s. 40 i 42.



ze strony polskiej minister handlu zagranicznego Witold Trąmpczyński<sup>26</sup>, ze strony państw Beneluksu – chargé d'affaires ad interim Królestwa Holandii w Warszawie Gerard van Vloten, oraz minister handlu zagranicznego i pomocy technicznej Belgii Maurice Brasseur<sup>27</sup>. Był to istotny przełom we wzajemnych stosunkach.

Ożywienie kontaktów na wyższym szczeblu nastąpiło w latach 70., gdy przywództwo PZPR i państwa objął duet – Edward Gierek<sup>28</sup> i Piotr Jaroszewicz<sup>29</sup>. W dniu 25 listopada 1971 roku jednodniową wizytę w Holandii złożył minister handlu zagranicznego Kazimierz Olszewski<sup>30</sup>. Jej wynikiem było podpisanie umowy handlowej między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Unią Gospodarczą Beneluksu na lata 1971–1974.

Do 1972 roku podpisano umowy o współpracy kulturalnej z prawie wszystkimi państwami bloku wschodniego, z wyjątkiem Albanii i Bułgarii. Wielkimi krokami zbliżała się konferencja w Helsinkach, do której przygotowania zaowocowały nasileniem wzajemnych kontaktów i odwilżą w stosunkach międzynarodowych.

Po etapie euforii i fascynacji w Europie Zachodniej powstałym w Polsce oddolnym ruchem związkowym i powstaniem Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w relacjach wzajemnych nastąpił krach. Wywołał go ogłoszony w 1981 roku stan wojenny i internowanie głównych przywódców NSZZ „Solidarność” oraz wspólne stanowisko świata zachodniego, pod przywództwem Stanów Zjednoczonych, potępiającego politykę ówczesnych władz PRL. Ogłoszone sankcje gospodarcze i polityczne na osiem długich lat zamroziły wzajemne relacje struktur europejskich z Polską, w tym także z państwami Beneluksu.

<sup>26</sup> Witold Trąmpczyński (1909–1982), polski ekonomista, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, w latach 1956–1968 minister handlu zagranicznego.

<sup>27</sup> Maurice Paul Brasseur (1909–1996), belgijski polityk, w latach 1961–1965 minister handlu zagranicznego i pomocy technicznej.

<sup>28</sup> Edward Gierek (1913–2001), polski polityk, działacz komunistyczny, w latach 1970–1980 I sekretarz KC PZPR, poseł na Sejm PRL. Tak zwana gierkowska dekada, czyli okres sprawowania przez Edwarda Gierka władzy przypada na lata 1970–1980.

<sup>29</sup> Piotr Jaroszewicz (1909–1992), nauczyciel, polski polityk komunistyczny, wicepremier od 1952 do 1970, minister górnictwa i następnie górnictwa węglowego (1954–1956), prezes Rady Ministrów w latach 1970–1980.

<sup>30</sup> Kazimierz Olszewski (1917–2014), polski polityk, działacz komunistyczny, minister handlu zagranicznego 1971–1972.

## 2. BENELUKS A RZECZPOSPOLITA POLSKA OD 1989 ROKU

Pokojowa transformacja ustrojowa po 1989 roku pozwoliła powrócić Polsce do rodziny demokratycznych państw europejskich. Dla nowego pokolenia polityków państwa Beneluxu nie tylko należały do jądra „starej” Unii Europejskiej, ale miały też największy staż i doświadczenie w tworzeniu wspólnoty ponadnarodowej. Kolejne rządy polskie starały się nawiązać kontakty z Belgią, Niderlandami i Luksemburgiem nie tylko w celach gospodarczych, ale głównie w celu zdobycia wiedzy o doświadczeniach tych państw, które poszczycić się mogły sukcesami w obu wymienionych wyżej sferach. Nowe rządy stały przed trudnym procesem uczenia się delegowania niektórych elementów swojej suwerenności do wspólnych organów organizacji ponadnarodowych w okresie, gdy Polska tę suwerenność dopiero co odzyskała.

Doświadczenia państw Beneluxu, małej wspólnoty europejskiej, pobrzmiwały głębokim echem w koncepcji Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej Bis głoszonej przez prezydenta Lecha Wałęsę. Koncepcja ta, zakładająca, że nowe niepodległe państwa Europy Środkowej powinny zjednoczyć swoje wysiłki w celu wyrównania poziomu swoich gospodarek, stworzenia mechanizmów współpracy na wzór Beneluxu i wtedy dopiero ubiegać się o przystąpienie do wyżej rozwiniętych państw zjednoczonych w ówczesnej EWG, nie znalazła uznania. Koncepcja ta przegrała na rzecz indywidualnego wyścigu do jak najszybszego znalezienia się w jej szeregach. Zwyciężyły dawne antagonizmy i obawy, że otwarte szeroko drzwi do rajy europejskiego mogą się szybko zatrzaskać.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej spadło zainteresowanie funkcjonowaniem państw Beneluxu. Choć obecnie rządy demokratycznej Polski korzystają ze wspólnego dorobku wszystkich państw wchodzących w jej skład, nadal jednak niewiele osób, poza specjalistami wie, że odrębna struktura organizacyjna państw Beneluxu nie tylko wciąż funkcjonuje, ale ma się dobrze. Warto przyjrzeć się ich organizacji, strukturze i zadaniom poszczególnych organów, a także odpowiedzieć na pytanie, jakie jest miejsce Beneluxu w strategiach polskiej polityki zagranicznej obecnego rządu.

## 3. STRUKTURA BENELUKSU

Benelux jako organizacja współpracy gospodarczej i politycznej posiada następujące własne organy:

1. Komitet Ministrów, najwyższy organ decyzyjny Unii Beneluksu, który nadzoruje przestrzeganie Traktatu z Hagi. Wydaje decyzje, rekomendacje i dyrektywy. Spotkania Komitetu odbywają się co trzy miesiące. W jego skład wchodzi co najmniej jeden przedstawiciel w randze ministra z każdego z trzech państw. Skład tego organu może ulegać zmianie. Posiedzeniom Komitetu Ministrów przewodniczy kolejno minister belgijski, luksemburski i niderlandzki przez okres jednego roku kalendarzowego. Ministrowie określają wytyczne i priorytety współpracy krajów Beneluksu. Belgia jest przewodniczącym Komitetu Ministrów do końca 2018 roku.
2. Rada Beneluksu, najwyższy organ wykonawczy. Składa się z wyższych urzędników ministerstw, a jej skład może się zmieniać zgodnie z porządkiem obrad. Główną kompetencją Rady jest przygotowanie stosownej dokumentacji dla ministrów Unii Beneluksu.

Oprócz powyższych organów funkcjonują także komisje specjalne i grupy robocze, a także takie organy, jak Sekretariat Generalny Beneluksu, który inicjuje, wspiera i monitoruje współpracę w dziedzinie gospodarki, zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa. Zarządzanie Sekretariatem Generalnym należy do sekretarza generalnego belgijskiego i dwóch zastępców sekretarza generalnego Luksemburga oraz przedstawiciela strony holenderskiej. Razem tworzą oni Kolegium Sekretarzy Generalnych.

Sekretariat Generalny Beneluksu, z siedzibą w Brukseli, jest centralnym ogniwem administrowania Unią Beneluksu. Pełni funkcję Sekretariatu Komitetu Ministrów, Rady Unii Beneluksu oraz różnych Komitetów i Grup Roboczych. Ponieważ Sekretariat ściśle przestrzega zasady neutralności, idealnie nadaje się również do budowania pomostów między różnymi partnerami zagranicznymi. Oprócz wsparcia finansowego, Sekretariat zapewnia również niezbędną wiedzę i doświadczenie, zwłaszcza w zakresie poruszania się w obrębie różnych kultur administracyjnych i rządowych państw członkowskich. Sekretariat, traktowany jako centralny i stabilny punkt wsparcia dla pozostałych struktur Unii, ma tę zaletę, że pozwala na aktywne korzystanie z zebranych w wyniku wieloletniej wzajemnej współpracy członków Unii Beneluksu doświadczeń w celu precyzyjnego wykorzystania wzajemnych powiązań dla realizacji rozmaitych inicjatyw. Sekretariat dysponuje rozległą siecią punktów kontaktowych z licznymi rządami i instytucjami, które wykorzystują do pomocy stronom zainteresowanym we wzajemnej współpracy. Korzystając z usług Sekretariatu, można szybko i sprawnie rozwiązać problemy napotymane po drugiej stronie każdej z granic<sup>31</sup>.

<sup>31</sup> <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/inleiding>, dostęp 08.10.2018.

Sam Sekretariat definiuje siebie jako centrum współpracy państw Beneluxu, które inicjuje, wspiera i monitoruje współpracę w dziedzinie gospodarki, zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa. „Sekretariat Generalny posiada wieloletnie doświadczenie w dziedzinie współpracy krajów Beneluxu i zna podobieństwa i różnice między tymi trzema państwami. W oparciu o to, co już osiągnięto, przekazujemy naszą wiedzę, sieć kontaktów i doświadczenie w służbie partnerom, którzy wspierają naszą misję. Aktywnie reagujemy na bieżące tematy. W znacznie powiększonej Unii Europejskiej współpraca z Beneluksem jest poligonem doświadczalnym, na którym uczy się (inspiruje się) Europa”<sup>32</sup>. W bardziej zwięzły sposób rolę swoją definiuje następująco: „Sekretariat Generalny Beneluxu wyznacza ambitne cele w złożonej i dynamicznej dziedzinie. Razem z naszymi partnerami w różnych sieciach osiągamy te cele, utrzymując następujące wartości:

**Bezstronność.** Możemy wczuć się w perspektywę i interesy stron, ale zawsze zachowujemy bezstronną postawę.

**Profesjonalność.** Zobowiązujemy się do wysokich standardów w zakresie wykonywania naszej pracy i ciągłego rozwoju.

**Aktywność.** Nie tylko przyjmujemy zadania, które są podejmowane przez rządy i inne podmioty społeczne w naszej aktywności, ale także stale poszukujemy możliwości optymalizacji współpracy między krajami.

**Otwartość.** Cenimy sobie transparentną komunikację i interakcję z naszymi partnerami oraz zapewniamy społeczną odpowiedzialność za nasze działania. Nastawienie na osiągnięcia wyników. Zawsze wyznaczamy sobie cele do osiągnięcia i oceniamy ich (wyniki) z naszymi klientami i partnerami”<sup>33</sup>.

3. Kolejny, trzeci organ to Konsultacyjna Międzyparlamentarna Rada Beneluxu, inaczej Parlament Beneluxu. W niniejszym artykule poświęcono mu nieco więcej uwagi.

#### 4. PARLAMENT BENELUKSU

Zgromadzenie Międzyparlamentarne Beneluxu, inaczej Parlament Beneluxu lub Rada Beneluxu, a do 2015 roku jako Konsultacyjna Międzyparlamentarna Rada Beneluxu (fr. *Benelux Interparlementaire Assemblée*, nid. *Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad*, IPR)<sup>34</sup>, to parlamentarna struktura Beneluxu o charakterze doradczym, bez uprawnień do podejmo-

<sup>32</sup> <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/missie-visie-waarden>, dostęp 08.10.2018.

<sup>33</sup> *Ibidem*.

<sup>34</sup> <https://www.beneluxparl.eu/nl/het-beneluxparlement/>, dostęp 08.10.2018.

wania decyzji<sup>35</sup>. Parlament Beneluksu został powołany do życia 5 listopada 1955 roku przez Belgię, Niderlandy i Luksemburg. Zajmuje się on szerszą paletą problemów niż Unia Beneluksu. Wynika to stąd, że został utworzony wcześniej niż Beneluks. Zadania Parlamentu Beneluksu obejmują między innymi kwestie dotyczące współpracy w zakresie gospodarki, kultury i polityki zagranicznej. Językami urzędowymi Parlamentu są niderlandzki i francuski. Parlament Beneluksu zbiera się przemiennie w Brukseli, Hadze i Luksemburgu<sup>36</sup>. Posiedzenia odbywają się trzy razy do roku. Parlament ma stały Sekretariat z siedzibą w Pałacu Narodu w Brukseli.

W skład Parlamentu Beneluksu wchodzi 49 członków Parlamentów z trzech państw: po 21 z Belgii i Niderlandów oraz 7 członków z Luksemburga (tab. 2)<sup>37</sup>.

Tabela 2

## Liczba członków Parlamentu Beneluksu

Organ / Kraj	Liczba
Królestwo Belgii	
Senat	3
Izba Reprezentantów	7
Parlament Flamandzki	5
Parlament Wspólnoty Francuskiej	2
Parlament Walonii	2
Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej	1
Parlament Regionu Stołecznego Brukseli	1
<b>Razem</b>	<b>21</b>
Królestwo Niderlandów	
Pierwsza Izba Stanów Generalnych	9
Druga Izba Stanów Generalnych	12
<b>Razem</b>	<b>21</b>
Wielkie Księstwo Luksemburga*	7
<b>Łącznie</b>	<b>49</b>

\* Posłowie z Luksemburga są wybierani przez członków Izby Deputowanych (fr. *Chambre des Députés*) Parlamentu Luksemburga.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://www.beluxparl.eu/nl/samenstelling/> oraz „Over de Benelux”, <http://www.belux.int/nl/benelux-unie/instellingen>

<sup>35</sup> Na podstawie: <https://www.beluxparl.eu/nl/>, dostęp 08.10.2018.

<sup>36</sup> [http://www.belux.int/files/1514/2348/6267/Verdrag\\_Trait\\_\\_AIB\\_20.01.2015.pdf](http://www.belux.int/files/1514/2348/6267/Verdrag_Trait__AIB_20.01.2015.pdf), dostęp 08.10.2018.

<sup>37</sup> <http://www.belux.int/nl/benelux-unie/instellingen>, dostęp 08.10.2018.

Parlament Beneluxu spełnia trzy funkcje: informuje na bieżąco rządy krajów członkowskich uczestniczących o opiniach, które dominują w debacie w parlamentach państw członkowskich, doradza trzem rządów w dziedzinie współpracy gospodarczej i transgranicznej lub innych, pobudza współpracę między krajami Beneluxu i w kontekście międzynarodowym.

Członkowie Parlament Beneluxu grupują się nie na podstawie przynależności narodowej (obywatelstwa), ale w zależności od orientacji politycznej. Są oni reprezentowani przez trzy frakcje: chrześcijańską, socjalistyczną i liberalną, co przedstawia tabela 3.

Tabela 3

## Frakcje partyjne w Parlamencie Beneluxu\*

<b>Chrześcijańska</b>
<b>Belgia</b> CD&V (Christen-democratisch en Vlaams) cdH (Centre Démocrate Humaniste) CSP (Christlich Soziale Partei) N-VA (Nieuw-Vlaamse Alliantie)
<b>Niderlandy</b> CDA (Christen-democratisch Appèl) CU (ChristenUnie)
<b>Luksemburg</b> CSV (Chrëschtlech-Sozial Vollekspartei) ADR (Alternativ Demokratësch Reformpartei)
<b>Liberalna</b>
<b>Belgia</b> MR (Mouvement Réformateur) OpenVLD (Open Vlaamse Liberalen en Democraten)
<b>Niderlandy</b> D-66 (Democraten 1966 (sociaal-liberale partij) VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie)
<b>Luksemburg</b> DP (Demokratësch Partei)
<b>Socjalistyczna</b>
<b>Belgia</b> Ecolo-Groen (Confédérés pour l'Organisation de Luttes Originales) PS (Parti socialiste) sp.a (Socialistische partij Anders)

cd. tabeli 3

<b>Socjalistyczna</b>
<p><b>Niderlandy</b> PvdA (Partij van de Arbeid) GroenLinks SP (Socialistische Partij)</p> <p><b>Luksemburg</b> LSAP (Luxemburger Sozialistische Arbeiterpartei, Parti Ouvrier Socialiste Luxembourgeois) Déi Gréng (Les verts – De groenen)</p>

Objaśnienie:

\* Frakcję może stworzyć co najmniej pięciu członków danej partii; nie stanowi jej jeden przedstawiciel Partii Wolności i Postępu (PVV).

Źródło: <https://www.beneluxparl.eu/nl/politieke-fracties/>

Inne organy Beneluksu to Trybunał Sprawiedliwości Beneluksu oraz Organizacja Własności Intelektualnej. Ta pierwsza jest sądem międzynarodowym. Jego misją jest nadzór nad przestrzeganiem aktów prawnych (przepisów) wydawanych przez Benelux, takich jak na przykład ochrona własności intelektualnej, stosowania kar finansowych, pobieranie długów podatkowych, ochrona ptaków i nadzór nad równym opodatkowaniem itp. W przypadku wątpliwości co do interpretacji danego przepisu wydanego przez jeden z rządów państw członkowskich, sędziowie krajowi powinni zwracać się o takie wyjaśnienia do Sądu Beneluksu, który wydaje wiążącą decyzję w danej sprawie.

W skład Sądu Beneluksu wchodzi dziewięciu członków delegowanych z grona sędziów Sądu Kasacyjnego Belgii, Sądu Najwyższego Holandii i Cour Supérieure de Justice w Luksemburgu. Ich powołanie w Sądzie Beneluksu nie koliduje z wykonywaniem ich funkcji na szczeblu krajowym<sup>38</sup>.

Szczegółowy opis zdań i struktury Organizacji Własności Intelektualnej jest opublikowany w załączniku do traktatu Beneluksu o własności intelektualnej (znaki towarowe i wzory) podpisanego w Hadze w dniu 25 lutego 2005 roku. Organami tej Organizacji są:

- Komitet Ministrów;
- rada dyrektorów Urzędu Beneluksu ds. własności intelektualnej;
- Urząd ds. Własności Intelektualnej Beneluksu (BOIP) (marki i rysunki lub modele). Jest on oficjalnym organem rejestracji znaków towarowych

<sup>38</sup> <http://www.courbeneluxhof.be/>, dostęp 08.10.2018.

i modeli w krajach Beneluksu. Ponadto BOIP oferuje możliwość rejestrowania istnienia pomysłów, koncepcji, projektów, prototypów itp. Ta niezależna organizacja międzynarodowa ma siedzibę w Hadze<sup>39</sup>.

## 5. WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA

Po ratyfikacji traktatu Beneluksu i dokumentu w sprawie współpracy transgranicznej i terytorialnej z dnia 20 lutego 2014 roku państwa członkowskie zyskały nowe narzędzie do rozwoju i doskonalenia wzajemnej współpracy. Dokument ten jest ważnym instrumentem ułatwiającym wprowadzanie w życie różnego rodzaju pożądanых przez państwa Beneluksu rozwiązań, na przykład poprzez projekty pilotażowe. Nowy dokument łączy w sobie wszystkie zalety konwencji Beneluksu o współpracy transgranicznej z 1986 roku z późniejszym rozporządzeniem w sprawie Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT) z 2006 roku<sup>40</sup>. Zapewnia ono doskonalsze ramy dla współpracy transgranicznej. Cztery dotychczas istniejące organy współpracy transgranicznej przeszły pod skrzydła Ugrupowania Współpracy Terytorialnej Beneluksu (BGTS, *nid. Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking*)<sup>41</sup>. Sekretariat Generalny informuje o możliwościach nowych form współpracy, prowadząc ciągłą kampanię informacyjną skierowaną do partnerów współpracy w obszarach przygranicznych. W tym kontekście, w obszarach przygranicznych, zainicjowano publikację co pięć lat Almanachu o Współpracy Transgranicznej<sup>42</sup>.

## 6. POLSKA A PAŃSTWA BENELUKSU

Polityka zagraniczna rządów polskich wobec państw Beneluksu prowadzona jest obecnie wyłącznie w ramach Grupy Wyszehradzkiej, w formacie V4+ (plus). Pierwsze spotkanie premierów według takiej formuły odbyło się w Luksemburgu w 2001 roku, zatem zanim jeszcze państwa V4 zostały członkami Unii Europejskiej. Później spotykano się na niższym szczeblu, głównie ministrów spraw zagranicznych. Pierwsze spotkanie w takim składzie miało

<sup>39</sup> <https://www.boip.int/nl>, dostęp 08.10.2018.

<sup>40</sup> Rozporządzenie (WE) Nr 1082/2006.

<sup>41</sup> <http://www.benelux.int/files/5614/5396/9655/428-Grensoverschrijdende-web.pdf>, dostęp 18.10.2018.

<sup>42</sup> <http://www.benelux.int/nl/samenwerking/grensoverschrijdende-samenwerking>, dostęp 18.10.2018.



miejsce w 2005 roku<sup>43</sup>. Wiceminister spraw zagranicznych Anna Zygierowicz dla Biura Studiów, Wydziału Analiz Ekonomicznych i Społecznych i Ekspertyz Kancelarii Sejmu na tę okazję przygotowała informację o państwach Beneluxu. We wstępie pisała: „Współpraca państw Beneluxu, a więc Belgii, Holandii i Luksemburga, to przykład niezwykle korzystnej współpracy regionalnej trzech państw członkowskich Unii Europejskiej. Historia tej współpracy sięga jeszcze czasów, kiedy nie istniały Wspólnoty Europejskie. Doświadczenia państw Beneluxu mogą być dobrym przykładem dla innych organizacji regionalnych w Europie i na świecie (w tym dla Polski, która jest członkiem takich organizacji), szczególnie w obliczu poddawania w wątpliwość celu dalszego funkcjonowania niektórych z nich, w świetle przystąpienia ich państw członkowskich do Unii Europejskiej”<sup>44</sup>.

Kolejne spotkanie ministrów spraw zagranicznych w formule V4+ miało miejsce podczas polskiej prezydencji 2008–2009<sup>45</sup> oraz trzy lata później, w 2012 roku<sup>46</sup>. W dniu 1 lipca 2012 roku Radosław Sikorski<sup>47</sup>, polski minister spraw zagranicznych złożył wizytę w Pradze, aby z rąk czeskich kolegów przejąć przewodnictwo w Grupie Wyszehradzkiej. W wywiadzie polski minister dokonał oceny potencjału państw Beneluxu i państw V4, wskazując na ich różnice i podobieństwa. „Jesteśmy bardzo blisko osiągnięcia rozpoznawalności i porównywalności naszej marki z krajami nordyckimi czy Beneluxu”<sup>48</sup> – mówił podczas debaty w czeskim MSZ polski minister. Wskazywał na fakt, że państwa Grupy to 65 mln ludzi; cztery stolice dysponują 58 głosami w Radzie UE, czyli tyłoma, co Francja i Niemcy razem wzięte oraz że wraz z krajami

<sup>43</sup> „Fields of cooperation between the Visegrad countries and the Benelux” (List of decisions for the Meeting in Bratislava on the 15–16th of February 2005); <http://www.visegradgroup.eu/2005/fields-of-cooperation>; <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2001-2002-hungarian-110412>, dostęp 08.10.2018.

<sup>44</sup> A. Zygierowicz, *Współpraca państw Beneluxu*, [http://biurosejm.gov.pl/teksty\\_pdf\\_05/i-1149.pdf](http://biurosejm.gov.pl/teksty_pdf_05/i-1149.pdf), dostęp 08.10.2018.

<sup>45</sup> <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2008-2009-polish-110412>, dostęp 08.10.2018.

<sup>46</sup> Joint Statement by the Visegrad Group and the Benelux countries on the situation in Ukraine, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-statement-by-the>, dostęp 18.10.2018.

<sup>47</sup> Radosław Tomasz Sikorski, Radek Sikorski (ur. 1963), polski polityk, politolog oraz dziennikarz. W latach 2005–2007 minister obrony narodowej, 2007–2014 minister spraw zagranicznych, 2014–2015 marszałek Sejmu. Senator, poseł na Sejm VI i VII kadencji, w latach 2010–2016 wiceprzewodniczący Platformy Obywatelskiej.

<sup>48</sup> Sikorski: jesteśmy silniejsi niż kraje Beneluxu, „Wprost” 2012, 4 lipca, <https://www.wprost.pl/kraj/332004/sikorski-jestesmy-silniejsi-niz-kraje-beneluxu.html>, dostęp 08.10.2018.

bałtyckimi (73 głosy), a jeśli doliczyć jeszcze Bułgarię i Rumunię, to taka koalicja dysponuje 97 głosami w Radzie UE. Zwracał uwagę, że wymiana handlowa Niemiec z krajami Grupy jest większa niż z Francją i trzykrotnie większa niż niemiecko-rosyjska. „(...) Jeśli państwa V4 byłyby jednym krajem, byłibyśmy 15. gospodarką świata (...) przed gospodarkami Indonezji, Turcji, Tajwanu, Australii, Iranu. Wspomniał, że wymiana handlowa między krajami Grupy cały czas szybko wzrasta. Zauważył też, że wartość polskiej wymiany z Czechami, Węgrami i Słowacją jest dwukrotnie wyższa niż Polski z Francją (...) kraje Grupy Wyszehradzkiej mają również niższy od innych dług publiczny. Podkreślał, że dług Stanów Zjednoczonych wynosi ponad 100 proc. PKB, strefy euro – średnio 87 proc., tymczasem uśredniony dług Grupy to 54 proc. PKB. – Więc jesteśmy bardziej odpowiedzialni niż inni i nasze gospodarki rosą szybciej (...)”<sup>49</sup>. Polski minister zacytował też statystyki dotyczące udziału krajów Czwórki Wyszehradzkiej w misjach wojskowych. Stanowią oni 22% żołnierzy misji unijnych, co stanowi mocną podstawę do tego, by „w krajach Grupy szybko osiągnąć średni standard życia UE, ale też sprawować pewnego rodzaju przywództwo, do którego są upoważnione. Podkreślił, że w czasie swojej prezydentury w Grupie Wyszehradzkiej Polska będzie proponowała, by jej kraje prezentowały wspólne stanowisko w sprawie wieloletnich ram finansowych UE. Według niego należy wytłumaczyć, jak ważne dla wzrostu w Europie są fundusze spójności”<sup>50</sup>.

Owoce spotkania ministrów spraw zagranicznych w Pradze był między innymi apel o poprawę praworządności i poszanowanie praw człowieka skierowany do władz Ukrainy. Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) i Beneluxu (B3) w tej sprawie przekazał minister Radosław Sikorski wraz z sygnatariuszami dokumentu, szefowi ukraińskiej dyplomacji podczas 67. sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 26 września 2012 roku<sup>51</sup>.

W czerwcu 2013 roku w Parlamencie Beneluxu miała miejsce oficjalna wizyta przedstawicieli Grupy Wyszehradzkiej<sup>52</sup>, a podczas sesji poświęconej

<sup>49</sup> *Ibidem*.

<sup>50</sup> *Ibidem*.

<sup>51</sup> Wspólne oświadczenie państw Grupy Wyszehradzkiej i Beneluxu ws. sytuacji na Ukrainie, [https://www.msz.gov.pl/pl/polityka\\_zagraniczna/europa/grupa\\_wyszehradzka/wspolne\\_oswiadczenie\\_panstw\\_grupy\\_wyszehradzkiej\\_i\\_beneluxu\\_ws\\_sytuacji\\_na\\_ukrainie\\_1;jsessionid=F4C76B2C355370E0BBC15B630C8CE596.cmsap2p](https://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europa/grupa_wyszehradzka/wspolne_oswiadczenie_panstw_grupy_wyszehradzkiej_i_beneluxu_ws_sytuacji_na_ukrainie_1;jsessionid=F4C76B2C355370E0BBC15B630C8CE596.cmsap2p), dostęp 08.10.2018.

<sup>52</sup> [http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg\\_lu\\_a\\_pl/aktualnosci/benelux\\_i\\_grupa\\_wyszehradzka](http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg_lu_a_pl/aktualnosci/benelux_i_grupa_wyszehradzka), dostęp 08.10.2018.

migracjom w dniu 14 czerwca przemawiał polski ambasador Bartosz Jałowicki<sup>53</sup>.

Rok 2015 przyniósł znaczące zmiany polityczne w Polsce. Prezydenckie wybory wygrał kandydat partii Prawo i Sprawiedliwość Andrzej Duda, a wkrótce zwycięstwo odniosła koalicja związana wokół tej partii. Sformowany został nowy rząd z premier Beatą Szydło. Radykalnej zmianie uległy priorytety polityczne nowej ekipy. W Europie natomiast panował chaos wynikający z niekontrolowanego napływu uchodźców z Syrii i Afganistanu, a także państw objętych konfliktami wojennymi w Afryce. Towarzyszyła im fala emigrantów ekonomicznych, grożąc destabilizacją regionów, które uporać się musiały z setkami tysięcy przybyszów. W tej sytuacji państwa Europy Środkowej zwarły swoje szeregi, protestując przeciwko koncepcjom płynącym z Brukseli o obowiązkowej relokacji i określenia kwoty uchodźców, które przyjąć miały te państwa.

Podczas czeskiego przewodnictwa Grupy Wyszehradzkiej w czerwcu 2016 roku, w spotkaniu ministrów spraw zagranicznych w Pradze z udziałem przedstawicieli Beneluksu, omawiano problemy z dziedziny bezpieczeństwa, obrony, polityki rozszerzenia UE i polityki sąsiedztwa oraz wyniki dotychczasowej współpracy, a także jej kształt w przyszłości. Ponieważ z początkiem lipca 2017 roku Polska przejmowała po Czechach prezydencję w Grupie Wyszehradzkiej, przedstawione zostały informacje na temat przygotowań do szczytu NATO w Warszawie. Polska strona podkreśliła rysujące się różnice pomiędzy V4 a Beneluksem, mówiąc o znaczeniu realizacji wspólnych działań na rzecz wzmocnienia flanki wschodniej Sojuszu i zaznaczając, że postrzeganie bezpieczeństwa w Grupie Wyszehradzkiej i państwach Beneluksu może różnić się w niektórych aspektach, ale nie powinno być to jednak przeszkodą dla dalszego rozwoju Sojuszu.

Dyskusja w Pradze dotyczyła zbliżającego się referendum w sprawie dalszego członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej. Uczestnicy dyskusji zgodnie wyrazili nadzieję na pozostanie Londynu w strukturach unijnych. „W kontekście migracji odniesiono się do sytuacji na Bałkanach Zachodnich i w Afryce Północnej oraz współpracy z Turcją. Ministrowie dyskutowali również o Partnerstwie Wschodnim oraz potrzebie utrzymania sankcji wobec Rosji do czasu pełnej realizacji postanowień z Mińska. Jednym z poruszanych tematów był także unijny mechanizm przestrzegania praworządności w krajach członkowskich w UE” – informowało polskie MSZ<sup>54</sup>.

<sup>53</sup> [http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg\\_lu\\_a\\_pl/aktualnosci/w\\_parlamencie\\_beneluksu](http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg_lu_a_pl/aktualnosci/w_parlamencie_beneluksu), dostęp 08.10.2018.

<sup>54</sup> [https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/spotkanie\\_ministrow\\_panstw\\_grupy\\_wyszehradzkiej\\_i\\_beneluksu](https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/spotkanie_ministrow_panstw_grupy_wyszehradzkiej_i_beneluksu), dostęp 08.10.2018.

## 7. POLSKIE PRZEWODNICTWO 2016–2017

W dniu 19 czerwca 2017 roku w Warszawie, po 16 latach przerwy, spotkali się premierzy państw Grupy Wyszehradzkiej i Beneluksu. Impulsem do powrotu do rozmów na poziomie premierów była tocząca się debata o przyszłości Unii Europejskiej. Zaproszenie w tej sprawie wiosną 2017 roku do państw V4 skierowała Unia Beneluksu. Przywódcy państw Unii Europejskiej spotkali się 25 marca, by uczcić 60-lecie współpracy europejskiej (podpisano wówczas Traktat Rzymski, na mocy którego utworzono Europejską Wspólnotę Gospodarczą). Jak informowali premierzy Belgii, Luksemburga i Niderlandów, chcą oni zbudować nową siłę w Europie wspólnie z Grupą Wyszehradzką. „Chcemy odegrać pozytywną rolę w kształtowaniu nowego kształtu UE” – oświadczył Mark Rutte<sup>55</sup>.

Centralnym elementem rozmów premierów siedmiu państw w Warszawie były konsekwencje dla Unii Europejskiej wyborów we Francji, którą wspierają państwa Beneluksu. Poruszono tematy takie jak Brexit, kryzys migracyjny i wspólna polityka obronna. Polsce zależało na przekonaniu partnerów do ściślejszej współpracy z krajami Partnerstwa Wschodniego, także w kontekście zaplanowanego na listopad 2018 roku szczytu z ich udziałem. Premierzy państw Beneluksu dążyli do poznania stanowiska państw wyszehradzkich przed zbliżającą się dyskusją w Unii Europejskiej na temat przedłużenia sankcji wobec Rosji.

Spotkanie premierów nie zakończyło się ani podjęciem pisemnych zobowiązań, ani też przyjęciem wspólnej deklaracji. Szczyt był okazją do wymiany poglądów na wiele kwestii bieżących i agendę unijną, również ze względu na najbliższy szczyt Rady Europejskiej, który odbył się 22–23 czerwca w Brukseli. Spotkanie w Warszawie dowiodło, że debata nad przyszłością Unii Europejskiej w znacznej mierze toczyć się będzie najpierw w obrębie grup regionalnych, a później formalnie na forum unijnym. „Szczyt miał również znaczenie symboliczne: dialog między trzema założycielskimi państwami UE i czterema relatywnie nowymi członkami miał pokazać szeroki wymiar unijnej współpracy. (...) potwierdził on aktywną rolę Polski w Europie Środkowej. (...) Istotna dla polskiego przewodnictwa była wspólna aktywność krajów V4 wobec bliskich partnerów europejskich: państw nordyckich i bałtyckich (tzw. format

<sup>55</sup> <https://wolnosc24.pl/2017/03/11/czy-polska-bedzie-izolowana-w-europie-beneluks-chce-rozmawiac-z-krajami-grupy-wyszehradzkiej-o-przyszlosci-unii-europejskiej/>, dostęp 08.10.2018. Mark Rutte (ur. 1967), niderlandzki polityk, parlamentarzysta, od 2006 lider Partii Ludowej na rzecz Wolności i Demokracji (VVD), od 2010 premier Królestwa Niderlandów.

NB8), Partnerstwa Wschodniego, Bałkanów Zachodnich, a także Beneluksu. Wyrazem otwartości było wykorzystywanie formuły V4+ w realizacji inicjatyw w polityce zagranicznej oraz działaniach sektorowych” – informowało polskie MSZ<sup>56</sup>.

## 8. PRIORYTETY POLSKIEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ NOWEGO MINISTRA

Stosunek do państw Beneluksu nowego ministra spraw zagranicznych Jacka Czaputowicza<sup>57</sup>, pełniącego swą funkcję od 9 stycznia 2018 roku, określić może komunikat Biura Rzecznika Prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych podany do publicznej wiadomości 7 lutego 2018 roku. Ponieważ jest to jedyne jak dotąd stanowisko ogłoszone w tej sprawie i nie jest zbyt obszerne, przytoczę je *in extenso*: „Choć nie jesteśmy jednomyślni w odniesieniu do wszystkich kwestii z agendy europejskiej, pozostajemy zgodni w kluczowych zagadnieniach, takich jak potrzeba rozwoju i wzmocnienia konkurencyjności wspólnego rynku czy szeroko rozumiana polityka energetyczna – powiedział minister Jacek Czaputowicz po spotkaniu z ministrem spraw zagranicznych Królestwa Belgii Didier Reyndersem<sup>58</sup>. Podczas swojego pierwszego spotkania z belgijskim partnerem, szef polskiego MSZ wyraził zadowolenie z dobrze rozwijających się relacji dwustronnych, zarówno politycznych, jak i gospodarczych. – Polskę i Belgię łączy nie tylko dialog polityczny, ale także imponująca współpraca inwestycyjna i gospodarcza – zauważył minister Jacek Czaputowicz. – Obroty naszych krajów w 2016 roku sięgnęły niemal 9 miliardów euro, wstępne statystyki za 2017 rok wyglądają równie dobrze – dodał.

Minister Jacek Czaputowicz zwrócił także szczególną uwagę na rolę współpracy w ramach formatów regionalnych oraz na znaczenie dialogu pomiędzy naszymi krajami w ramach Grupy Wyszehradzkiej i Unii Beneluksu. – Cieszy nas intensywny rozwój współpracy regionalnej, czego dowodem jest między

<sup>56</sup> [http://pjongjang.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/polska\\_zakonczyła\\_roczne\\_przewodnictwo\\_w\\_grupie\\_wyszehradzkiej\\_](http://pjongjang.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/polska_zakonczyła_roczne_przewodnictwo_w_grupie_wyszehradzkiej_), dostęp 08.10.2018.

<sup>57</sup> Jacek Krzysztof Czaputowicz (ur. 1956), polski politolog, profesor nauk społecznych i urzędnik państw. Działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL. W latach 2008–2012 dyrektor Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, w latach 2017–2018 podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Od 2018 minister spraw zagranicznych w rządzie Mateusza Morawieckiego.

<sup>58</sup> Didier Reynders (ur. 1958), belgijski i waloński, przewodniczący frankofońskiego Ruchu Reformatorskiego (MR, *Mouvement réformateur*) od 2014 r. federalny minister spraw zagranicznych i europejskich oraz wicepremier rządu federalnego Królestwa Belgii (od 2004 r.).

innymi planowane w tym tygodniu podpisanie Programu Współpracy na lata 2018–2020 między Rządem RP a Rządem Flandrii – zaznaczył minister. Rozmówcy omówili aktualne kwestie z agendy UE, w tym negocjacje przyszłego budżetu UE oraz Brexit. Tematem rozmów były także przygotowania do szczytu NATO, który w lipcu tego roku odbędzie się w Brukseli, jak również możliwości współpracy polsko-belgijskiej na forum ONZ<sup>59</sup>.

W dniu 21 marca 2018 roku minister Czaputowicz wygłosił w Sejmie Informację Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej. Na liście nowych priorytetów polityka regionalna została zdefiniowana nieco inaczej niż za jego poprzednika. „Chcemy wykorzystać bliską współpracę z tymi krajami, które reprezentują różne regiony Europy, do szukania konstruktywnych rozwiązań dla całej Unii i wzmacniania jej spójności. W relacjach z Holandią istotne forum dialogu stanowi Konferencja Utrechcka” – mówił minister<sup>60</sup>.

Tej ostatniej formule warto w tym miejscu poświęcić nieco miejsca.

## 9. KONFERENCJE UTRECHCKIE

Ta formuła cyklicznych polsko-holenderskich spotkań została zainaugurowana w 1999 roku przez ówczesnych szefów dyplomacji polskiej i niderlandzkiej – Bronisława Geremka<sup>61</sup> i Joziasa van Aartsena<sup>62</sup>. Ich pierwotnym celem było wsparcie przygotowań Polski do członkostwa w Unii Europejskiej. Obecnie Konferencja stanowi ważne forum wymiany poglądów na temat naszych

<sup>59</sup> [https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/rozmowy\\_polsko\\_belgijskie\\_w\\_brukseli](https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/rozmowy_polsko_belgijskie_w_brukseli), dostęp 08.10.2018.

<sup>60</sup> Pełny tekst wystąpienia: <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/news/minister-jacek-czaputowicz-o-priorytetach-polskiej-dyplomacji-w-2018-roku-pelny-tekst-wystapienia/>, dostęp 08.10.2018.

<sup>61</sup> Bronisław Geremek (1932–2008), polski historyk, profesor nauk humanistycznych, minister spraw zagranicznych w latach 1997–2000, przewodniczący partii Unii Wolności w latach 2000–2001, poseł na Sejm X, I II i III kadencji. Od 2004 do śmierci poseł do Parlamentu Europejskiego VI kadencji. Od drugiej połowy lat 70. aktywnie działał w polskiej opozycji demokratycznej. Zob. M. Braunstein (red.), *Rok 1989 – Bronisław Geremek opowiada, Jacek Żakowski pyta*, „Plejada, Dom Słowa Polskiego”, Warszawa 1990.

<sup>62</sup> Joziás Johannes van Aartsen (ur. 1947), niderlandzki polityk i urzędnik państwowy, w latach 2006–2008 lider Partii Ludowej na rzecz Wolności i Demokracji (VVD, *Volkspartij voor Vrijheid en Democratie*), od 1994 do 1998 minister rolnictwa, w latach 1998–2002 minister spraw zagranicznych, burmistrz Hagi.

relacji dwustronnych oraz bieżącej problematyki europejskiej. W dniu 31 października 2017 roku minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski zainaugurował XXVII sesję Konferencji Utrechckiej. W bieżącym roku nastąpi zapewne jej kolejna edycja. Warto przypomnieć, w jakiej atmosferze ona przebiegała. „Polska przykłada duże znaczenie do dialogu z Holandią, nie tylko w formacie dwustronnym, ale także w ramach szerszych konsultacji z partnerami z krajów Beneluksu i członków grupy V4 – mówił minister Witold Waszczykowski w Hadze. Podkreślił wartość i znaczenie cyklicznego mechanizmu spotkań polskich i holenderskich ekspertów w ramach Konferencji Utrechckiej. Zaznaczył, że czerpiąc z jej doświadczeń, Polska zainicjowała podobne mechanizmy współpracy z partnerami z Bałkanów. Minister Waszczykowski wskazał również na dorobek we wzajemnych relacjach polsko-holenderskich i podkreślił dobrą współpracę obu państw w wielu newralgicznych obszarach jak bezpieczeństwo i zaangażowanie w działania na wschodniej flance NATO”<sup>63</sup>.

Przemówienie inauguracyjne wygłosił także gospodarz wydarzenia, nowy minister spraw zagranicznych Królestwa Niderlandów Halbe Zijlstra<sup>64</sup>. Podczas sesji roboczych Konferencji Utrechckiej eksperci omawiali najważniejsze zagadnienia z dziedziny gospodarki, polityki bezpieczeństwa, spraw społecznych i rynku pracy oraz polityki zewnętrznej UE. W skład powoływanych grup roboczych, poza przedstawicielami MSZ, weszli również eksperci z resortów: obrony, finansów, pracy i spraw społecznych oraz gospodarki z Polski i Niderlandów. Do tradycji spotkań należą także wystąpienia polskich ministrów w prestiżowym Instytucie Spraw Międzynarodowych Clingendael.

## PODSUMOWANIE

W komentarzu opublikowanym przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych czytamy, że państwa V4 i Benelux dzielą zasadniczo dwie kwestie. Pierwsza z nich to polityka migracyjna. Państwa Unii Beneluksu opowiadają się za rozwiązaniem kwotowym, czemu sprzeciwiają się kraje wyszehradzkiej

<sup>63</sup> [https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/minister\\_witold\\_waszczykowski\\_zainaugurowal\\_xxvii\\_sesje\\_konferencji\\_utrechckiej](https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/minister_witold_waszczykowski_zainaugurowal_xxvii_sesje_konferencji_utrechckiej), dostęp 08.10.2018.

<sup>64</sup> Halbe Zijlstra (ur. 1969), niderlandzki polityk i samorządowiec, poseł do Drugiej Izby Parlamentu, w latach 2010–2012 sekretarz stanu ds. edukacji, kultury i nauki, od 2017 do 2018 minister spraw zagranicznych, były członek Partii Ludowej na rzecz Wolności i Demokracji (VVD).

czwórki. Wszyscy premierzy uczestniczący w szczycie zgodnie jednak potwierdzali potrzebę ochrony zewnętrznych granic Unii Europejskiej.

Druga linia podziału dotyczy integracji europejskiej w ramach „wielu prędkości”. W tej kwestii są różnice także wewnątrz V4, ale większość opowiada się za jej odrzuceniem. Premier Słowacji Robert Fico<sup>65</sup> mówił w Warszawie o konieczności prowadzenia rozmów nad głębszą integracją w ramach eurogrupy (UE).

Na pytanie postawione w cytowanym komentarzu: jakie są perspektywy współpracy Wyszehrad–Beneluks, odpowiedź jest jedna. Czwórka wyszehradzka może podejmować próby tworzenia koalicji z państwami Beneluksu w unijnych głosowaniach dla osiągnięcia ponadregionalnych porozumień. „Przegląd unijnych zagadnień – z tematem reformy UE na czele – każe zachować sceptycyzm w prognozowaniu porozumienia Czech, Węgier i Polski oraz Holandii, Belgii, Luksemburga i Słowacji. Jednocześnie V4, chcąc budować siłę swojego wizerunku na wzór marki Beneluksu, może czerpać przykład współdziałania z takich dziedzin, jak nowe technologie, odnawialne źródła energii oraz innowacje, na których skupia się coraz mocniej współpraca wyszehradzka” – brzmi końcowy wniosek autorów komentarza<sup>66</sup>.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę, że dorobek legislacyjny obu stron w zakresie zawartych umów jest zaskakująco obszerny. W internetowej bazie traktatowej polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych odnotowano zawarcie pomiędzy Polską i państwami Beneluksu aż 154 aktów prawnych w 27 kategoriach umów międzynarodowych. Wśród wielu umów nie odnotowano jedynie informacji o akcie politycznym dotyczących stosunków Polski i Beneluksu<sup>67</sup>. Baza danych Sejmu nie zawiera takiej kategorii i grupuje umowy (protokoły) według kryteriów państwowych. Według zgromadzonych tam danych Polska zawarła z Królestwem Belgii 118 umów międzynarodowych, z Luksemburgiem 50 i z Królestwem Niderlandów 49 umów i protokołów<sup>68</sup>. Różnica aż 67 umów na korzyść umów bilateralnych wynika zapewne z innego kryterium oceny prawnego dorobku współpracy międzynarodowej. Wymagałoby to jednak poszerzonej analizy, co nie jest już celem niniejszego tekstu.

<sup>65</sup> Robert Fico (ur. 1964). Słowacki polityk, poseł do Rady Narodowej, założyciel i lider partii SMER (*sociálna demokracia*), premier Słowacji w latach 2006–2010 i 2012–2018.

<sup>66</sup> <http://www.pism.pl/publikacje/komentarz/nr-28-2017>, dostęp 08.10.2018.

<sup>67</sup> <https://traktaty.msz.gov.pl/umowa-1>, dostęp 08.10.2018.

<sup>68</sup> System aktów prawnych Sejm RP, np. <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/search.xsp?statu-s=A&kwn=Belgia>, dostęp 08.10.2018.



## BIBLIOGRAFIA

- Braunstein M. (red.), *Rok 1989 – Bronisław Geremek opowiada, Jacek Żakowski pyta*, „Plejada, Dom Słowa Polskiego”, Warszawa 1990.
- Falater R., *België. Een geschiedenis zonder land*, De Bezige Bij Antwerpen, Antwerpia 2010.
- Grevers H., *Van land verraders tot goede vaderlanders. De opsluiting van collaborateurs in België en Nederland*, Balans, Amsterdam 2013.
- Hellema D., Coolsaet R., Stol B., *Nederland-België. De Belgisch-Nederlandse betrekkingen vanaf 1940*, Boom, Amsterdam 2010.
- Hellema D., *Nederland in de wereld, de buitenlandse politiek van Nederland*, Scala, Amsterdam 2010.
- Kersten A., *Luns. Een politieke biografie* (met medewerking van Frits Bergman), Boom, Amsterdam 2010.
- Kołek P., *Unia Beneluksu – nowa odłona starej współpracy*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2011 nr 5.
- Zygierowicz A., *Współpraca państw Beneluksu*, [http://biurose.sejm.gov.pl/teksty\\_pdf\\_05/i-1149.pdf](http://biurose.sejm.gov.pl/teksty_pdf_05/i-1149.pdf).
- Żelichowski R., *Flandria*, Seria Europa w skali mikro, ISP PAN, Warszawa 2018.
- Żelichowski R., *Stosunki polsko-holenderskie w Europie pojaltańskiej*, ISP PAN, Warszawa 2014.
- “Fields of cooperation between the Visegrad countries and the Benelux” (List of decisions for the Meeting in Bratislava on the 15–16th of February 2005); <http://www.visegradgroup.eu/2005/fields-of-cooperation>.
- [http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg\\_lu\\_a\\_pl/aktualnosci/beneluks\\_i\\_grupa\\_wyszehradzka](http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg_lu_a_pl/aktualnosci/beneluks_i_grupa_wyszehradzka).
- [http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg\\_lu\\_a\\_pl/aktualnosci/w\\_parlamencie\\_beneluksu](http://msz.gov.pl/pl/p/luksemburg_lu_a_pl/aktualnosci/w_parlamencie_beneluksu).
- [http://pjongjang.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/polska\\_zakonczyla\\_roczne\\_przewodnictwo\\_w\\_grupie\\_wyszehradzkiej](http://pjongjang.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/polska_zakonczyla_roczne_przewodnictwo_w_grupie_wyszehradzkiej).
- [http://www.benelux.int/files/1514/2348/6267/Verdrag\\_Trait\\_\\_AIB\\_20.01.2015.pdf](http://www.benelux.int/files/1514/2348/6267/Verdrag_Trait__AIB_20.01.2015.pdf).
- <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/benelux-een-oogopslag>.
- <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/instellingen>.
- <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/missie-visie-waarden>.
- <http://www.benelux.int/nl/samenwerking/grensoverschrijdende-samenwerking>.
- <http://www.courbeneluxhof.be/>.

- <http://www.pism.pl/publikacje/komentarz/nr-28-2017>.
- <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-statement-by-the>.
- <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2001-2002-hungarian-110412>.
- <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2008-2009-polish-110412>.
- <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Benelux;4010954.html>.
- <https://traktaty.msz.gov.pl/umowa-1>.
- <https://wolnosc24.pl/2017/03/11/czy-polska-bedzie-izolowana-w-europie-beneluks-chce-rozmawiac-z-krajami-grupy-wyszehradzkiej-o-przyszlosci-unii-europejskiej/>.
- <https://www.beneluxparl.eu/nl/>.
- <https://www.beneluxparl.eu/nl/het-beneluxparlement/>.
- <https://www.boip.int/nl>.
- <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/news/minister-jacek-cz-apatowicz-o-priorytetach-polskiej-dyplomacji-w-2018-roku-pelny-tekst-wystapienia/>.
- [https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/minister\\_witold\\_waszczykowski\\_zainaugurowal\\_xxvii\\_sesje\\_konferencji\\_utrechckiej](https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/minister_witold_waszczykowski_zainaugurowal_xxvii_sesje_konferencji_utrechckiej).
- [https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/spotkanie\\_ministrow\\_panstw\\_grupy\\_wyszehradzkiej\\_i\\_beneluksu](https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/spotkanie_ministrow_panstw_grupy_wyszehradzkiej_i_beneluksu).
- [https://www.msz.gov.pl/pl/polityka\\_zagraniczna/europa/grupa\\_wyszehradzka/wspolne\\_oswiadczenie\\_panstw\\_grupy\\_wyszehradzkiej\\_i\\_beneluksu\\_ws\\_sytuacji\\_na\\_ukrainie\\_1;jsessionid=F4C76B2C355370E0BBC15B630C8CE596.cmsap2p](https://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europa/grupa_wyszehradzka/wspolne_oswiadczenie_panstw_grupy_wyszehradzkiej_i_beneluksu_ws_sytuacji_na_ukrainie_1;jsessionid=F4C76B2C355370E0BBC15B630C8CE596.cmsap2p).
- Sikorski: jesteśmy silniejsi niż kraje Beneluksu*, „Wprost” 2012, 4 lipca, <https://www.wprost.pl/kraj/332004/sikorski-jestesmy-silniejsi-niz-kraje-beneluksu.html>.

## PAŃSTWA BENELUKSU W POLITYCE ZAGRANICZNEJ POLSKI

### Streszczenie

Beneluks to powszechnie znany skrót europejskiej organizacji utworzonej przez trzy państwa: Królestwo Belgii, Królestwo Niderlandów i Wielkie Księstwo Luksemburga. Beneluks rozpoczął działalność w 1944 roku jako unia celna, która w 1958 roku zakończyła się traktatem ustanawiającym Unię

Gospodarczą Beneluksu. Nowy traktat Beneluksu podpisano 17 czerwca 2008 roku w Hadze. Odtąd współpraca skupia się na następujących głównych obszarach: rynku wewnętrznym i unii gospodarczej, zrównoważonym rozwoju oraz sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Celem (misją) Beneluksu jest jak najlepsza współpraca między państwami ją tworzącymi i zapewnienie dobrobytu obywatelom Belgii, Niderlandów i Luksemburga.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej spadło zainteresowanie polskich polityków funkcjonowaniem państw Beneluksu, choć obecnie rządy demokratycznej Polski korzystają ze wspólnego dorobku wszystkich państw wchodzących w jej skład. Polityka zagraniczna rządów polskich wobec państw Beneluksu obecnie jest prowadzona wyłącznie w ramach Grupy Wyszehradzkiej, w formacie V4+ (plus). W dniu 19 czerwca 2017 roku w Warszawie, po 16 latach przerwy, spotkali się premierzy państw Grupy Wyszehradzkiej i Beneluksu.

Impulsem do powrotu do rozmów na poziomie premierów była tocząca się debata o przyszłości Unii Europejskiej. Państwa V4 i Beneluks dzielą zasadniczo dwie kwestie. Pierwsza to polityka migracyjna – państwa Unii Beneluksu opowiadają się za rozwiązaniem kwotowym, czemu sprzeciwiają się kraje czwórki wyszehradzkiej. Druga linia podziału dotyczy integracji europejskiej w ramach „wielu prędkości”. W tej kwestii są różnice także wewnątrz V4, ale większość opowiada się za jej odrzuceniem. Współpraca Wyszehrad–Beneluks polega obecnie na podejmowaniu prób tworzenia koalicji z państwami Beneluksu w unijnych głosowaniach dla osiągnięcia ponadregionalnych porozumień. Dotychczasowe doświadczenia każą zachować sceptycyzm w prognozowaniu porozumienia Czech, Węgier, Polski i Słowacji oraz Holandii, Belgii i Luksemburga. Spotkanie w Warszawie dowiodło, że debata nad przyszłością Unii Europejskiej w znacznej mierze będzie się toczyć najpierw w obrębie grup regionalnych, a później formalnie na forum unijnym.

Słowa kluczowe: Beneluks, Wyszehrad, format V4+, Konferencje Utrechckie

## BENELUX COUNTRIES IN POLAND'S FOREIGN POLICY

### Abstract

The name Benelux is a commonly known abbreviation of the European organisation formed by three states: the Kingdom of Belgium, the Kingdom

of the Netherlands and the Duchy of Luxemburg. The Benelux Union started in 1944 as a tariff union, which was finalised by a treaty establishing the Benelux Economic Union in 1958. The new Benelux Treaty was signed on 17 June 2008 in The Hague. Since then, the cooperation has been focused on the following main areas: the internal and the economic union market, sustainable development, justice and internal affairs. The mission of Benelux is the best possible cooperation between the member states and ensuring the welfare of the citizens of Belgium, the Netherlands and Luxemburg.

After Poland's accession to the European Union, Polish politicians' interest in the functioning of the Benelux states decreased although the present democratic Poland's governments use the common achievements of all its member states. Polish governments' foreign policy towards the Benelux states is at present carried out within the Visegrad Group in the V4+ (plus) format. On 19 June 2017, after 16 years' break, the Visegrad Group and Benelux states' Prime Ministers met in Warsaw. The debate on the future of the European Union was the impulse to return to talks at the prime ministers' level. Actually, two issues divide the V4 and the Benelux states. The Benelux Union states are for the quota solution, which the V4 states oppose. The issue of the European integration within the 'multi-speed idea' constitutes another division line. As far as this is concerned, there are differences within the V4 but most members are against it. The Visegrad – Benelux cooperation nowadays consists in attempting to form coalition with the Benelux states in the EU voting in order to achieve trans-regional agreements. The experience prescribes maintaining scepticism about predicting agreements between the Czech Republic, Hungary and Poland and the Netherlands, Belgium, Luxemburg and Slovakia. The meeting in Warsaw proved that the debate on the future of the European Union to a great extent would first take place in regional groups and then formally in the EU forum.

Key words: Benelux, Visegrad, V4+ format, Utrecht Conferences

## СТРАНЫ БЕНИЛЮКСА В ПОЛЬСКОЙ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ

### Резюме

Бенилюкс – известное сокращение европейской организации, образованной тремя странами: Королевством Бельгии, Королевством Нидерландов

и Великим Герцогством Люксембург. Бенилюкс начал свою деятельность в 1944 году как таможенный союз, результатом которого было подписание договора в 1958 году об учреждении Экономического союза Бенилюкса. Новый договор Бенилюкса был подписан 17 июня 2008 года в Гааге. С тех пор сотрудничество осуществляется в следующих основных сферах: внутренний рынок и экономический союз, устойчивое развитие, правосудие и внутренние дела. Цель (миссия) Бенилюкса заключается в установлении по возможности лучшего сотрудничества между государствами, входящими в него, и обеспечении благосостояния гражданам Бельгии, Нидерландов и Люксембурга.

После вступления Польши в Европейский союз наблюдается снижение интереса польских политиков к функционированию стран Бенилюкса, несмотря на то, что в настоящее время представители демократического правительства Польши используют общие достижения всех государств, входящих в его состав. Внешняя политика польского правительства в отношении стран Бенилюкса в настоящее время проводится исключительно в рамках Вышеградской группы в формате V4 + (плюс). 19 июня 2017 года в Варшаве, через 16 лет после перерыва, встретились премьер-министры государств Вышеградской группы и Бенилюкса. Импульсом к возобновлению переговоров на уровне премьер-министров послужили продолжающиеся дебаты о будущем Европейского Союза. Государства V4 и Бенилюкс принципиально различают две проблемы. Первая – это иммиграционная политика. Страны Бенилюкса выступают за решение по квоте, против которого возражают страны Вышеградской четвёрки. Вторая разделительная линия касается европейской интеграции в рамках «нескольких скоростей». В этом вопросе имеют место различия также внутри V4, хотя большинство выступает за отказ от него. Сотрудничество между Вышеградом и Бенилюксом в настоящее время основано на попытках сформировать коалицию со странами Бенилюкса, чтобы в ЕС проголосовали за реализацию наднациональных соглашений. Предыдущий опыт вынуждает сохранять скептицизм в прогнозировании соглашения между Чехией, Венгрией и Польшей, а также Нидерландами, Бельгией, Люксембургом и Словакией. Встреча в Варшаве показала, что дебаты о будущем Европейского союза будут проходить в основном сначала внутри региональных групп, а затем – официально на форуме ЕС.

Ключевые слова: Бенилюкс, Вышеград, формат V4+, Утрехтские конференции

**Cytuj jako:**

Żelichowski R., *Państwa Beneluksu w polityce zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019 nr 2(65), s. 243–272. DOI: 10.26399/meip.2(65).2019.23/r.zelichowski

**Cite as:**

Żelichowski, R. (2019) ‘Państwa Beneluksu w polityce zagranicznej Polski’ [‘Benelux countries in Poland’s foreign policy’]. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 2(65), 243–272. DOI: 10.26399/meip.2(65).2019.23/r.zelichowski